

Zápis do první třídy

Zápis do školy je důležitým životním mezníkem nejen pro dítě, ale pro celou rodinu. Není to pouze formální záležitost podání přihlášky na základní školu, ale významná rodinná událost. Je to znak toho, že dítě za několik měsíců přijme roli školáka, přijde mnoho změn nejen pro něj, ale i pro každodenní organizaci rodinného života. Zápis je ale také příležitostí ubezpečit se, že je dítě na vstup do školy připravené nebo naopak se rozhodnout, že dítě ještě potřebuje v některých oblastech dozrát, pomoci s rozvojem nějaké dovednosti a bude v jeho zájmu si na svět školy ještě rok počkat. Zápisu není třeba se bát, neměla by to být zkouška, ale příjemná událost. Na vstup do školy se většina dětí těší.

Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne 6 let věku. Takto to definuje školský zákon. Zjednodušeněji řečeno, **pokud má dítě v daném roce šesté narozeniny do 31.8., mělo by jít k zápisu.** Zápis jako takový je vlastně přihlášení se k povinné školní docházce, případně podání žádosti o odklad povinné školní docházky. Má tedy jednak tento formální charakter, ale důležitý je i charakter slavnostní.

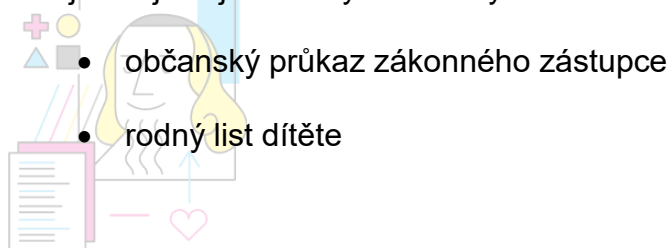
Protože je Česká republika často kritizována, že má velký podíl dětí, které mají odklad povinné školní docházky (kolem pětiny všech dětí), jedním z opatření, které se v posledních letech zavedlo, bylo posunutí doby zápisů až na duben. **Konkrétní den zápisu během měsíce dubna může být na jednotlivých školách různý, určuje ho ředitel. Termín bývá ale zveřejněn s dostatečným časovým předstihem.**

Sledujte podrobnější informace k zápisu na webových stránkách školy. Některé školy mají rezervační systém a zvou si děti s rodiči na konkrétní čas, jiné mají na zápisy rezervovaný celý den či odpoledne a věnují se rodičům i dětem průběžně, jak přicházejí.

Většina základních škol organizuje **den otevřených dveří**, kam se mohou přijít rodiče i děti podívat a seznámit se s prostředím ještě před zápisem. Jistě se zde mohou i poradit. Někdy dokonce má i mateřská škola se spádovou základní školou domluvu. Děti se v posledním roce mateřské školy jdou do základní školy podívat společně a čeká je tam připravený program. Mateřské školy také ohledně zápisů a přípravy budoucího školáka někdy organizují informační setkání s rodiči.

K zápisu se musí dostavit zákonný zástupce dítěte, podat přihlášku a doložit potřebné doklady. Jaké dokumenty vzít s sebou, je zveřejněné na webu školy, případně vám přijdou informace emailem v pozvánce na zápis, pokud jste se k zápisu přihlašovali elektronicky.

Nejčastěji se jedná o tyto doklady:

Účast dítěte ve veřejných školách není povinná, ale z hlediska školní připravenosti i zájmu dítěte osobní účast dítěte vysoce doporučujeme. Soukromá nebo církevní škola může v kritériích pro přijímání žáků stanovit požadavek přítomnosti dítěte u zápisu.

Zápis můžeme rozdělit na dvě části. První je formální (předání dokumentů, podepsání přihlášky), druhá je zaměřená na samotného budoucího školáka a mapování jeho připravenosti na školu. To může mít různou podobu. Tradičnější je, že se dítě posadí ke stolu naproti jedné paní učitelce a ta s ním vede rozhovor. Hravou formou orientačně zjišťuje různé dovednosti dítěte, které můžeme souhrnně označit jako školní zralost. Takový rozhovor s dítětem by neměl trvat déle než 20 minut i kvůli udržení pozornosti.

Některé školy od tohoto modelu ustupují a mají pro děti připravenou ještě více hravou formu zápisu – děti putují po škole s průvodcem a zastavují se na tematických stanovištích, kde plní různé úkoly.

Je také zvykem, že dítě na konci zápisu obdrží drobnou pozornost na památku. Průběh zápisu by měl u dítěte vyvolat pocit, že je šikovné a že učení zvládne. A to, co mu ještě nejde tak dobře, tak má další čtyři měsíce do nástupu do školy, s pomocí rodičů více rozvíjet.

Ačkoliv zápis není zkouška, přesto bychom měli dítě na tuto událost pozitivně připravit, aby nemělo strach či obavy, co ho tam bude čekat. Neexistuje jednotný seznam toho, co se u zápisu může objevit, ale předkládáme zde některé konkrétní dovednosti a znalosti, které se podle našich zkušeností u zápisů objevují. Podrobněji se rozvoji jednotlivých oblastí budeme věnovat v pracovních listech, nyní uvádíme několik obecných tipů.

- umět pozdravit, poděkovat, poprosit, rozloučit se
- představit se jménem
- vědět, kolik je mu let
- znát jména rodičů a sourozenců
- znát své bydliště (město, obec)
- umět odpovědět na otázku, reagovat na učitelku, která se mu bude věnovat
- mělo by vyslovovat hlásky tak, aby mu okolí rozumělo
- zazpívat písničku nebo říct krátkou básničku
- zvládnout nakreslit obrázek (např. postavu, domeček, sluníčko, strom)
- správně držet tužku
- umět stříhat
- umět základní barvy
- umět základní geometrické tvary
- umět počítat do deseti

- umět třídít podle velikosti
- umět vytleskat počet slabik ve slově
- určit hlásku, na kterou slovo začíná a na kterou končí
- zvládnout se soustředit alespoň 15 minut

Se zápisem také souvisí odklad povinné školní docházky. Některé děti mohou být opravdu ještě ve svých šesti letech na vstup do školy nepřipravené, například ty, které se narodili na jaře či v létě, mají logopedické potíže, jsou hodně nesoustředěné apod. Rozvoj některé z oblastí často nelze předběhnout usilovným nácvikem, aniž by byla tato oblast dozrálá biologicky a psychicky. Každé dítě potřebuje na dozrání svůj čas, své tempo.

O odklad povinné školní docházky žádají rodiče, a to v době zápisu. Může se stát i u zápisu, že škola doporučí zvážit u dítěte odklad. Začátek povinné školní docházky je pak možné odložit nejdéle do zahájení školního roku, ve kterém dítě dosáhne osmi let věku.

Určitě rodičům může v rozhodování pomoci i konzultace v mateřské škole, dítě znají a mohou jeho zralost a připravenost na školu srovnat i s jinými dětmi. Pokud rodiče i mateřská škola vnímají, že je dítě ještě nezralé na vstup do školy, je třeba se objednat v pedagogicko-psychologické poradně nebo ve speciálně-pedagogickém centru. Jedná se o vyšetření školní zralosti. Výsledkem je zpráva z vyšetření, zde je podrobněji popsáno, kde má dítě ještě problémy a potřebuje tuto oblast rozvíjet či biologicky dozrát. Vzhledem k poměrně velké vytíženosti těchto zařízení doporučujeme, aby se rodiče objednali brzy, na vyšetření se může čekat i několik měsíců.

Co je potřeba doložit, pokud chci žádat o odklad školní docházky?

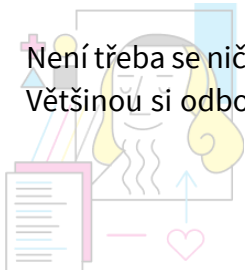
- žádost o odklad povinné školní docházky (formulář mívají školy na webových stránkách nebo vám ho poskytnou)
- zprávu ze školského poradenského zařízení (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum)
- doporučení od lékaře či od klinického psychologa.

Co když si myslím, že je moje dítě připravené na školu již v pěti letech?

Ano, povinnou školní docházku lze zahájit i před 6. narozeninami, ale je potřeba, aby dítě prošlo vyšetřením v pedagogicko-psychologické poradně. Tuto situaci je třeba opravdu velmi citlivě posuzovat, protože dítě může být napřed např. ve čtení, ale v jiné oblasti může mít problém. Nezapomeňme, že se pak v první třídě může potkat i s dětmi, kterým bude brzy osm let.

Co dítě čeká v poradně, kam jdeme na vyšetření školní zralosti kvůli odkladu?

Není třeba se ničeho bát, v poradně dělají těchto vyšetření velké množství, jsou zvyklí na předškoláky. Většinou si odborník nejprve promluví s Vámi, v čem má dítě problém, co naopak zvládá a pak čeká

na dítě několik testů - např. kresba, rozpoznání hlásek ve slově, obkreslení, pozornost, koordinace oko-ruka, kvalita řeči, sluchové a zrakové vnímání... Vyšetření dítěte nebývá delší než 45 minut.

Co když se rozhodnu pro školu, která není pro naše dítě spádová?

Výběr školy je na rodičích, ale pokud se rozhodnou pro školu, která není pro dítě spádová, nemusí do ní být přijato z kapacitních důvodů. Do spádové školy musí být dítě přijato.

Jak se dozvím, že je dítě do školy přijato?

Informace o přijetí/nepřijetí do zvolené základní školy zveřejňuje ředitel školy v termínu, který musí být stanoven už při zápisu. Většinou se tedy informaci o přijetí/nepřijetí u zápisu hned nedozvíte. Často dostanete kód, pod kterým je vaše přihláška evidována, a kódy přijatých dětí pak škola zveřejní na webových stránkách.

Zápis a příprava na vstup dítěte do školy jsou většinou velmi radostné události. Pro školní zralost a připravenost dítěte na školu je důležité také podnětné domácí prostředí, které ho rozvíjí všestranně. Školní připravenosti prospívá, pokud dítě navštěvuje pravidelně i mateřskou školu. Také už jen to, jak o škole a vzdělání doma hovoříme, je pro vztah dítěte k jeho budoucímu nástupu do školy velmi důležité. Nákupem aktovky, penálu a dalších školních pomůcek můžeme také přispět k tomu, že se dítě na vstup do školy těší. A když si nejsme jistí, zda je dítě na školu zralé, nebojme si říci o radu – v mateřské škole, u pediatra či v pedagogicko-psychologické poradně.

Autor: PhDr. Klára Špačková, Ph.D.; PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.; Mgr. Radka Brabcová

Toto dílo je licencováno pod licencí Creative Commons [CC BY-NC 4.0]. Licenční podmínky navštivte na adrese [<https://creativecommons.org/choose/?lang=cs>].

